

UDK 336.76:551.583(100)

PREGLEDNI RAD

Mr Nataša Zrilić*
Dr Predrag Tomić*
Dr Borislav Jakšić*

Fond za adaptaciju

- međunarodni finansijski mehanizam namijenjen zemljama u razvoju u oblasti održivog razvoja i klimatskih promjena

Rezime

Klimatske promjene postaju sve češće i intenzivnije, pa mjere kompleksne adaptacije na globalnom, nacionalnom i lokalnom nivou predstavljaju pravi odgovor na te pojave.

Usvojenim aktivnostima u okviru Kjoto protokola i naročito naknadnim odlukama na Konferenciji država potpisnica Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama u Marakešu, osigurana je pomoć zemaljama potpisnicama ove konvencije, koje ne pripadaju Aneksu I, tj. zemljama u razvoju, u koje je svrstana i Bosna i Hercegovina, te data mogućnost korišćenja Fonda za adaptaciju.

UVOD

Opšte je poznato, a sada i prihvaćeno, da čovjekove aktivnosti utiču na klimatske promjene i da te promjene uzrokuju značajne fizičke efekte. Prvi organizovani razgovori o međusobnom uticaju klime, životne sredine i održivog razvoja bili su na Konferenciji Ujedinjenih nacija o životnoj sredini održanoj u Štokholmu, još daleke 1972. godine.

Naknadno, pod uticajem Svjetske meteorološke organizacije, u Rio de Ženeiru je 1992. godine usvojena Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC), koju su potpisale 154 zemlje. Bosna i Hercegovina to tada nije mogla učiniti zbog poznatih ratnih dešavanja.

Zemlje učesnice ove konvencije, u skladu sa razvijenošću i ekonomskim potencijalom, svrstane su u nekoliko grupa. Zemlje u razvoju svrstane su u grupu zemalja koje ne pripadaju Aneksu I.

Do sada je održano 16 godišnjih konferencija o klimatskim promjenama, od kojih je najznačajnija ona održana u Kjotu 1997. godine, kao i prethodna, održana u Kopenhagenu decembra mjeseca 2009. godine. Ovih dana se još uvijek rezimiraju zaključci XVI konferencije održane u Kankunu, u Meksiku.

Prema Protokolu iz Kjota razvijene zemlje i zemlje sa prelaznom ekonomijom obavezne su bile da u prvom obračunskom periodu od 2008. do 2012. godine smanje u prosjeku emisiju gasova sa efektom staklene bašte (greenhouse gases-GHG) za 5,2%.

Za zemlje u razvoju, Protokol, ne znači novu obavezu smanjenja emisije GHG, ali ostaje mogućnost da svaka od njih, prema članu 9. Protokola, u bilo kom trenutku, može tu obavezu da preuzme.

Bosna i Hercegovina se uključila u aktivnosti Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC-a) 2000. godine. Mogućnost korišćenja sredstava dobila je putem Globalnog fonda za zaštitu životne sredine (Global Environment Facility – GEF) 2004. godine. Bosna i Hercegovina je kao operativnu fokalnu tačku (focal point) za provođenje Konvencije odredila Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju u Vladi Republike Srpske u Banjoj Luci.

Obaveza svake države potpisnice je da redovno dostavlja svoje nacionalne izvještaje Sekretarijatu UNFCCC-a putem operativne fokalne tačke. Bosna i Hercegovina je uradila svoj Prvi nacionalni izvještaj (Initial National Communication – INC) vlastitim stručnim zalaganjima u organizaciji focal pointa i UNDP-a BiH. Ovaj dokument je prihvaćen od strane UNFCCC-a i GEF-a. U toku su aktivnosti na izradi Drugog nacionalnog izvještaja (Second National Communication – SNC).

Dokument je faktorski prikazao situaciju u BiH i ukazao na potrebu integralnog sagledavanja i implementacije aktivnosti BiH u okviru ove konvencije. Izradom Prvog nacionalnog izvještaja o klimatskim promjenama, Bosna i Hercegovina je ispunila svoju osnovnu obavezu prema UNFCCC-u. Još važnije je da su ovim dokumentom u određenom obimu identifikovane klimatske promjene u BiH, date prognoze promjena, procijenjena je ranjivost prostora, ekosistema, uslova življenja, kao i ranjivost privrede. Izradom Prvog nacionalnog izvještaja, Bosna i Hercegovina postaje zvanično učesnik svjetskog procesa dogovaranja oko adaptacije klimatskim promjenama i njihovog ublažavanja.

Postoje dvije osnovne kategorije ljudskih odgovornosti vezane za klimatske promjene, a to su mitigacija i adaptacija. Oba ova tipa

* Fond za zaštitu životne sredine Republike Srpske.

odgovornosti pomažu da se umanje rizici od klimatskih promjena. Mitigacija uključuje aktivnosti čija je namjera da se smanji veličina naših uticaja na klimatske promjene. To, drugim riječima, znači prihvaćanje i uključivanje strategije za smanjenje izvora gasova sa efektom staklene bašte i njihovih emisija, kao i njihovu redukciju.

Adaptacija je poduzimanje aktivnosti sa namjerom da se smanje negativne konsekvence klimatskih promjena. Adaptivne aktivnosti imaju za cilj da smanje klimatske udare na ljudske i prirodne sisteme.

Ova dva tipa naše odgovornosti su bitna i međusobno se dopunjavaju. Treba imati na umu da se klimatske promjene već dešavaju i da će se nastavljati zbog prisutnosti veće količine gasova sa efektom staklene bašte koji su već prisutni u atmosferi. Zbog toga, čak i izuzetno veliki naponi i mjere mitigacije neće moći eliminisati uticaje na klimatske promjene u narednih nekoliko decenija. Zbog toga su mjere adaptacije nezaobilazne i od izuzetne važnosti.

Adaptacija se poduzima od niza organizatora i uključuje pojedince, lokalnu vlast, biznis odnosno privredu, privatni sektor, civilno društvo i državu – entitet i sastoji se od niza aktivnosti, počevši od promjene ponašanja pa do institucionalnih, strukturalnih i tehnoloških prilagođavanja.

Na godišnjoj konferenciji UNFCCC-a održanoj 2001. godine u Marakešu, na inicijativu zemalja u razvoju donesena je odluka da se formira Fond za adaptaciju koji bi pomogao ovim zemljama da se što brže i efikasnije uključe u globalne aktivnosti.

Poslije dugih priprema konačno je prihvaćen način izdvajanja sredstava za ovaj fond, kao i njihova distribucija. Zemlje potpisnice Konvencije koje ne pripadaju Aneksu I moraju uspostaviti svoje vlastite organizacije, tj. tijela koja će u ime države voditi sve potrebne aktivnosti.

S obzirom na preporuke date u Prvom nacionalnom izvještaju i stvarne potrebe, treba na zajedničkom nivou Bosne i Hercegovine što prije dogovoriti i usaglasiti forme mehanizama rada ovog složenog tijela.

1. KRATAK PREGLED USPOSTAVLJANJA FONDA ZA ADAPTACIJU

Da bi razmotrile mogućnosti za smanjenje globalnog zagrijavanja, kao i u borbi sa klimatskim promjenama, u prethodnoj dekadi, većina zemalja se pridružila međunarodnom sporazumu sadržanom u Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama. Mnoge od ovih država kasnije su ratifikovale Protokol iz Kjota, dokument koji ima snažno pravno dejstvo, kao i obavezujuće mjere u pogledu daljih aktivnosti vlada razvijenih i nerazvijenih država u borbi sa naraslim klimatskim promjenama.

Kao rezultat zajedničkog dogovora država, Protokol iz Kjota je članom 8. odredio mogućnost da se pomogne prvenstveno zemljama u razvoju koje su osjetljive na negativne efekte klimatskih promjena. Ova mogućnost je prenijeta u praksu kroz uspostavljanje Fonda za adaptaciju, novog izvora finansiranja na međunarodnom nivou, koji omogućava direktni pristup svojim sredstvima zainteresovanim državama.

Drugim riječima, Fond za adaptaciju su uspostavile strane potpisnice Protokola iz Kjota, Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (UNFCCC). Ovaj finansijski mehanizam ima ulogu i zadatak da finansira konkretne projekte i programe za adaptaciju u zemljama u razvoju koje su strane potpisnice Protokola iz Kjota,

kao i da omogući ovim zemljama da imaju direktan pristup Fondu. Put osnivanja Fonda i njegovo zaživljavanje u praktičnom smislu riječi, u prethodnoj dekadi je bio prilično dug.

Sporazumom iz Marakeša je odlučeno da se osnuje Fond, na VII konferenciji država potpisnica Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama, koja se održala u ovom gradu 2001. godine. Postignut je dogovor da fond svoj budžet obrazuje dijelom sredstava ostvarenih projektnim aktivnostima putem Mehanizma za čisti razvoj (Clean Development Mechanism – CDM), kao i iz drugih izvora. Dio prihoda iznosi oko 2% dokumentovanih smanjenja emisije (Certified Emission Reduction – CERs), izdatih za projektne aktivnosti CDM-a.

Na XIV Konferenciji UN o klimatskim promjenama održanoj decembra mjeseca 2007. godine na indonežanskom ostrvu Baliu, usvojen je set odluka koje se odnose na operativne detalje uspostavljanja Fonda za adaptaciju (njegov zakonodavni okvir i nadležna tijela, koja omogućavaju rad Fonda u praksi).

Zasjedanje u poljskom gradu Poznanju, decembra mjeseca 2008. godine, predstavlja nastavak XIV Konferencije UN-a o klimatskim promjenama sa Baliu. Tom prilikom, u pogledu daljeg operativnog uspostavljanja Fonda za adaptaciju, učesnice su se složile da njegov upravni odbor ima pravni kapacitet da može sredstva direktno dodjeljivati zemljama u razvoju.

Nakon ovih odluka, Fond je i operativno mogao da otpočne sa radom. Na XV zasjedanju Konferencije UN o klimatskim promjenama održanom u Kopenhagenu 2009. godine, država Njemačka se ponudila da bude domaćin sastancima Upravnog odbora Fonda u 2010. godini.

Možemo se zapitati da li se u proteklih desetak godina na međunarodnoj sceni u oblasti održivog razvoja i klimatskih promjena desilo uspostavljanje jednog novog finansijskog mehanizma, koji ima sličan "dug put zaživljavanja" u praktičnom smislu, kao i neke druge međunarodne institucije, koje su kasnije prerasle u ključne nosioce današnjeg procesa globalizacije u svojim aktivnostima. Misli se na Svjetsku banku, Međunarodni monetarni fond, Svjetsku trgovinsku organizaciju. Kako god bilo, može se očekivati da u narednoj deceniji, Fond za adaptaciju u oblasti prilagođavanja klimatskim promjenama poprimi ključnu ulogu zbog koje je i osnovan, pomoći zemalja u razvoju da lakše dođu do njegovih sredstava u cilju razvoja, a ne napuštajući usvojeni koncept zaštite životne sredine.

Ovaj rad ima cilj da upozna javnost Bosne i Hercegovine sa načinom rada Fonda za adaptaciju, kao i njegovim dosadašnjim aktivnostima, oblasti održivog razvoja u kontekstu prilagođavanja klimatskim promjenama, za naše stanovništvo. Sve ovo treba da pomogne političkoj i stručnoj javnosti da se opredijeli za aktivno prisustvo države na međunarodnom nivou, kao i saradnju sa ovim tijelom, u pogledu promocije njenih interesa.

2. INSTITUCIONALNA STRUKTURA FONDA (ORGANI FONDA)

2.1. Staratelj nad radom Fonda (Svjetska banka):

Staratelj nad radom Fonda za adaptaciju na privremenoj osnovi je Svjetska banka. Svjetska banka izvršava dvije ključne funkcije: a) prodaje CER-ove, b) upravlja Fondom za adaptaciju. Privremeni aranžman Svjetske banke je trebalo da bude revidiran u toku 2010. godine, ali je ovo odgođeno za 2011. godinu. Kao staratelj, Svjetska

banka nastoji da uveća vrijednost sredstava Fonda, uzimajući u obzir ciljeve transparentnosti i efikasnosti.

2.2. Sekretarijat Fonda za adaptaciju:

Fond za adaptaciju je osnovan u okviru Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF). Da bi podržao i olakšao njegove aktivnosti, GEF obezbjeđuje usluge poslovanja Sekretarijata Fonda za adaptaciju, takođe na privremenoj osnovi.

2.3. Upravni odbor:

Upravni odbor je uspostavljen kao operativno tijelo i ima mandat da nadgleda i upravlja Fondom za adaptaciju svojim autoritetom i rukovođenjem Mehanizmom čistog razvoja. Upravni odbor se sastoji od 16 članova i njihovih zamjenika koji predstavljaju strane, zvanično izabrane i to kako slijedi:

- dva predstavnika iz svake od regionalnih grupa UN-a;
- jedan predstnik malih ostrvskih država u razvoju;
- jedan predstavnik najnerazvijenijih država;
- dva predstavnika strana iz Aneksa I¹;
- dva predstavnika strana iz Aneksa II.

Članovi imaju dvogodišnji mandat, koji se može obnoviti.

Na šestom sastanku upravni odbor Fonda za adaptaciju je uspostavio dvije komisije i odobrio opšti vodič za njihov rad, i to Komisiju za pregled projekata i programa i Komisiju za etiku i finansije.

2.4. Komisija za pregled projekata i programa:

Komisija za pregled projekata i programa ima sljedeće dužnosti:

- a) razmatra i pregleda projekte i programe koje Upravnom odboru podnesu zainteresovane strane u skladu sa Operativnim politikama i smjernicama;
- b) rješava pitanja proistekla iz projekata i programa podnesenih Upravnom odboru, uključujući neriješena pitanja;
- c) pregleda izvještaje o projektima i programima koje podnesu državni i multilateralni organi za realizaciju u skladu sa stavom 46. Operativnih politika i smjernica, uz podršku Sekretarijata;
- d) razmatra ostala pitanja, koja Upravni odbor smatra odgovarajućim.

2.5. Dužnosti komisije za etiku i finansije

Komisija za etiku i finansije ima sljedeće dužnosti:

- a) izrađuje, da na odobrenje Upravnom odboru nacrti kodeksa ponašanja za sprovođenje dijela VII Poslovnika, da bi se zaštitili članovi Upravnog odbora i njihovi zamjenici i zaposleni u Sekretarijatu od sukoba interesa, kroz određivanje slučajeva sukoba interesa i povezanih procedura;
- b) vrši nadzor nad primjenom kodeksa ponašanja i tumači razlike u njegovom sprovođenju, kao i posljedice kršenja kodeksa ponašanja;
- c) pregled i pružanje obavještenja o budžetu za operativne troškove Upravnog odbora, Sekretarijata i Staratelja;
- d) obavještava Upravni odbor o opštoj politici i pristupu efektivnim resursima, uključujući preporuke Staratelja za monetizaciju

ovjerenih smanjenja emisije (CER) i dobijanje doprinosa iz drugih izvora;

- e) vrši pregleda finansijske izvještaje Fonda;
- f) vrši nadzor nad aktivnostima Sekretarijata povezanim sa angažovanjem i nabavkom usluga i drugim aktivnostima povezanim sa nadležnošću komisije;
- g) razmatra ostala pitanja koja smatra odgovarajućim.

2.6. Panel za akreditaciju

Pored gorenavedenih tijela, postoji i Panel za akreditaciju. On je osnovan od strane Upravnog odbora Fonda da bi se osiguralo da organizacije koje primaju novac od Fonda za adaptaciju ispunjavaju fiducijarne standarde. Takođe, ovo tijelo daje preporuke Upravnom odboru o akreditaciji, uslovnoj akreditaciji, suspenziji ili otkazivanju akreditacije. Dva člana Upravnog odbora su ujedno i članovi Odbora za akreditaciju, dok u radu ovog tijela učestvuju još tri spoljna tehnička stručnjaka. Upravni odbor nadzire rad Panela za akreditaciju, koji se obično odvija putem virtuelnih sastanaka preko telekonferencija. Panel za akreditaciju pregleda i razmatra zahtjeve za akreditaciju na osnovu informacija datih u obrazcu zahtjeva. U slučaju da zahtjev ne bude odmah odobren, Panel za akreditaciju može odrediti da li treba pružiti tehničku podršku organu za realizaciju koji podnosi zahtjev da bi se unaprijedile njegove sposobnosti za dobijanje akreditacije i obim potrebne podrške. Panel za akreditaciju istovremeno može odrediti da li postoji potreba da se prikupe dodatne informacije ili ponovo podnese obrazac zahtjeva organa za realizaciju, koji podnosi zahtjev. Panel za akreditaciju određuje da li je potrebna posjeta mjestu i/ili posmatranje imenovanog organa za realizaciju.

3. RASPOLOŽIVI IZVORI FINANSIRANJA FONDA

Pomenuli smo da se Fond za adaptaciju finansira sa 2% od prihoda prikupljenih Mehanizmom čistog razvoja. Svjetska banka, kao staratelj fonda, monetizuje ovjerena smanjenja emisije, čuva prihode u starateljskom fondu i isplaćuje ih po nalogu Upravnog odbora. Svjetska banka je početnu prodaju i ispitivanje tržišta obavila u 2009. godini, tako da je već u aprilu mjesecu 2010. godine osigurala 106 miliona američkih dolara ukupnih prihoda od prodaje i doprinosa.

Prihodi Fonda za adaptaciju od ovjerenih smanjenja emisije zavise od:

- ukupnog broja ovjerenih smanjenja emisije izdatih od projekata Mehanizma čistog razvoja;
- cijene ovjerenih smanjenja emisije na karbonskom tržištu.

Procijenjeni prihod od ovjerenih smanjenja emisije, koji bi Fondu bio na raspolaganju do kraja 2010. godine, iznosi 200 miliona dolara, dok se pretpostavlja da bi Fond mogao raspolagati iznosom od 400 miliona dolara do kraja 2012. godine.

Pored ovih prihoda, na konferenciji u Kopenhagenu krajem 2009. godine strane potpisnice iz Aneksa I su podstaknute da obezbijede dodatna finansijska sredstva fondu, tako da je Španija donirala fondu dodatnih 45 miliona evra, dok je Njemačka najavila 10 miliona evra.

¹ UNFCCC lista Aneks I zemalja obuhvata 41 zemlju, industrijalizovane i neke zemlje u tranziciji. Zemlje koje nisu na listi Aneks I spadaju u tzv. ne Aneks I grupu zemalja (Aneks II). Prema Koncenciji Aneks I zemlje su se obavezale da smanje nivo njihovih emisija na nivo iz 1990. godine, dok zemlje Aneks II nemaju obaveze smanjenja emisije, ali su pristale da razvijaju mjere i politike za smanjenje emisije i ublažavanje uticaja klimatskih promjena.

3.1. Pristup finansijskim sredstima Fonda za akreditaciju

Upravni odbor Fonda za adaptaciju je usvojio dokument pod nazivom Operativne politike i smjernice, koji omogućava zainteresovanim državama da podnesu svoje projekte, tj. da traže finansijska sredstva od Fonda putem akreditovanog državnog organa za realizaciju. To mogu biti nacionalne jedinice za sprovođenje (National Implementation Entities (NIE)). Takođe, grupa zainteresovanih strana, umjesto državnog organa za realizaciju, može imenovati regionalne ili podregionalne organe, tj. mogu da podnesu svoje prijedloge putem akreditovanog multilateralnog organa za realizaciju (Multilateral Implementation Entities (MIE)).

Proces akreditacije je uspostavljen od strane Fonda za akreditaciju i potrebno je da zainteresovane strane – države zatraže akreditaciju. Ovlašćene jedinice za sprovođenje NIE i MIE će biti akreditovane od strane Upravnog odbora Fonda za adaptaciju ukoliko pokažu da mogu da ispune standarde opunomoćnika Fonda i standarde upravljanja, tj. pokažu da su u stanju da posluju u skladu sa procedurama rada Fonda za adaptaciju.

Da bi država ili multilateralni organi “povukli” novac od strane Fonda za adaptaciju za svoje projekte, oni moraju:

- ispuniti fiducijarne standarde, koje je utvrdio Upravni odbor fonda (ovi standardi se većinom odnose na upravljanje finansijskim sredstvima fonda, uspostavljanje institucionalnih kapaciteta za praćenje projekata na terenu, kao i sistem interne kontrole unutar ovih institucija);
- snositi punu odgovornost za opšte upravljanje projektima i programima;
- snositi finansijske odgovornosti za praćenje i izvještavanje.

Zahtjevi za akreditaciju potencijalnih ovlaštenih akreditovanih tijela bi trebalo da budu praćeni dokumentovanim dokazima da takve jedinice ispunjavaju standarde opunomoćnika Fonda i standarde upravljanja. Kada se akredituju ova tijela će odgovarati Upravnom odboru Fonda za sva sredstva koja prime od fonda za projekte i programe. Takođe, ova tijela unutar svoje organizacione strukture mogu da odrede izvršnu jedinicu za realizaciju projekata i programa pod svojim nadzorom, koja će implementirati projekte Fonda.

Pojašnjenja radi, sličan sistem akreditacije ovlaštenih tijela i implementacije projekata, finansiranih od strane Svjetske banke putem IDA i/ili IBRD sredstava, kao i ostale manje razvijene zemlje, Bosna i Hercegovina je već imala priliku provoditi na terenu. Kreditna sredstva Svjetske banke u BiH se “povlače i implementiraju”, putem ovlaštenih jedinica za implementaciju projekata, koje su osnovane od strane nadležnih organa vlasti. Ova tijela su akreditovana i osposobljena za poslove upravljanja sredstvima Svjetske banke od strane same banke i odgovaraju nadležnim organima vlasti, kao i banci, za sva trošenja sredstava kojima raspoložu, kao i implementaciju projekata.

Proces akreditacije odvija se na sljedeći način:

- Vlada imenuje ovlašteni organ. Ovlašteni organ mora dati podršku za imenovanje potencijalnog organa, koji će provoditi realizaciju prijedloga projekata i programa.
- Podnosi se zahtjev Sekretarijatu Fonda za adaptaciju, koji sadrži opis kako organizacija ispunjava potrebne specifične zahtjeve, te odgovarajuću prateću dokumentaciju.
- Panel za akreditaciju pregleda ovaj zahtjev.
- Panel može zahtijevati dodatne informacije, objašnjenja od

organizacije. On može predložiti Upravnom odboru da li je potrebna posjeta licu mjesta i/ili posmatranje organizacije. Može predložiti i da li je potrebno pružiti tehničku podršku podnosiocu zahtjeva da bi se unaprijedio njegov kapacitet, da bi dobio akreditaciju.

- Nakon ovoga, Panel za akreditaciju daje preporuku Upravnom odboru Fonda.
- Odbor donosi konačnu odluku o akreditaciji organa.

Nakon donošenja Operativnih smjernica i procedura za akreditaciju u septembru mjesecu 2009. godine, poziv za podnošenje zahtjeva za akreditaciju organa za realizaciju poslat je svim stranama potpisnicama izvan Aneksa I, kao i izabranim multilateralnim agencijama.

Do sada je od strane Upravnog odbora Fonda izvršena akreditacija tri državna organa za realizaciju i šest multilateralnih organa za realizaciju. Od državnih organa za realizaciju za sada su akreditovani:

- Centre de Suivi Ecologique iz Senegala,
- Planning Institute of Jamaica iz Jamajke i
- Agencia Nacional de Investigacion e Innovacion iz Urugvaja,

od multilateralnih organa za realizaciju akreditovani su:

- Asian Development Bank (ADB),
- International Fund for Agricultural Development (IFAD),
- United Nations Development Programme (UNDP),
- United Nations Environment Programme (UNEP),
- United Nations World Food Programme (WFP) i
- World Bank (International Bank for Reconstruction and Development).

Odluka o njihovoj akreditaciji je donesena kroz striktnu analizu fiducijarnih standarda organizacije izvršenu od strane eksperata Panela za akreditaciju. Jednom odobren proces akreditacije vrijedi pet godina, nakon čega se vrši ponovna provjera rada ovih tijela. U toku rada akreditovane jedinice takode se vrši njena provjera, i dobijena akreditacija se može suspendovati, zavisno od rezultata rada.

3.2. Finansiranje projekata i programa od strane Fonda

Fond za adaptaciju finansira projekte čiji je osnovni i izričiti cilj adaptacija i povećanje otpornosti na klimatske promjene. Upravni odbor Fonda nije propisao sektore ili pristupe finansiranju, nego se prilagođava različitim zemljama. Fond za adaptaciju izbjegava dupliciranje sa drugim izvorima finansiranja. Kroz finansiranje projekata nastoje se obezbijediti puni troškovi projekata i programa, kako bi se primjenom adaptivnih mjera doprinijelo zaustavljanju negativnih klimatskih promjena. Predlagač mora obezbijediti obrazloženo pojašnjenje, na koji način projekat utiče na prilagođavanje klimatskim promjenama.

Projektni ciklus se odvija na sljedeći način:

- Projekat ili program se podnosi Sekretarijatu Upravnog odbora Fonda na obrascima koje je odobrilo ovo tijelo putem Nacionalne ili Multilaterne jedinice za implementaciju, uz zvanično pismo odobrenja od strane vlada.
- Nakon toga vrši se provjera usklađenosti i tehnički pregled dokumentacije od strane Sekretarijata.
- Sekretarijat prosljeđuje dokumentaciju Komisiji za pregled projekata i programa, koja sa svoje strane vrši stručni pregled dokumentacije. Tom prilikom može koristiti i usluge nezavisnih stručnjaka.

4. Izabrani projekti se prosljeđuju na odlučivanje Upravnom odboru Fonda zajedno sa stručnim mišljenjem komisije;
5. Nakon odlučivanja od strane Upravnog odbora fonda, vrši se zaključivanje ugovora o finansiranju projekata. Staratelj vrši isplate sredstava uz pismeni nalog Upravnog odbora Fonda.
6. Nakon ovoga, slijedi realizacija i praćenje projekata od strane organa za realizaciju.

Proces pregledanja i odobravanja dokumentacije odvija se u jednom ili više koraka, zavisno od vrijednosti pojedinih projekata i programa.

Za projekte ili programe čija je vrijednost manja od milion dolara, odluke o odobravanju projekata se donose kroz jedan korak. Za projekte ili programe čija vrijednost prelazi jedan milion dolara, Upravni odbor obično odluku donosi u dva koraka, tako što prvo odobri koncept projekata i dokumenta, a nakon podnošenja konačnog projekta, donosi odluku o finansiranju.

Prijedloge projekata treba podnijeti najmanje sedam sedmica prije sastanka Upravnog odbora Fonda. Na zvaničnoj stranici Fonda za adaptaciju pružaju se informacije o svojoj potrebnoj dokumentaciji za proces akreditacije, apliciranju na projekte, pozivima za akreditaciju, kao i svim važnijim datumima koji se odnose na rad organa Fonda.

ZAKLJUČAK

Izradom i usvajanjem Prvog nacionalnog izvještaja (INC), Bosna i Hercegovina je utvrdila stanje klimatskih promjena u našoj zemlji i konstatovala ranjivost u određenim sektorima. U preporukama za implementaciju mjera za suzbijanje negativnosti vezanih za klimatske promjene, posebna pažnja se poklanja mjerama adaptacije.

U uslovima koje pruža uspostavljeni Fond za adaptaciju u okviru ove UN Konvencije, Bosna i Hercegovina sigurno ima veliku šansu da korišćenjem tih sredstava organizovano podstakne svoj održivi razvoj.

Neki nagovještaji da će nakon održavanja konferencije u Kankunu, Meksiku, u decembru mjesecu 2010. godine i naredne godine u Johannesburgu finansiranje aktivnosti u mjerama adaptacije uključiti i druge podsticajne fondove sigurno da dodatno pružaju

moćnosti našeg maksimalnog uključivanja.

Normalno, temeljne i profesionalno organizovane pripreme za apliciranje za ova sredstva, kao i pitanje same implementacije usvojenih adaptacionih aktivnosti zahtjeva, u našim uslovima, posebnu pripremu. Zbog toga formiranje Mehanizma čistog razvoja (Clean Development Mehanizam CDM), Ovlašćenog nacionalnog tijela (Designed National Authorities DNA) za odobranje i autorizaciju projekata u Bosni i Hercegovini predstavlja početni korak a sama organizacija posla trebalo bi da respektuje entitetske prilike i okolnosti, pri čemu fondovi za zaštitu životne sredine/okoliša treba da budu uključeni.

LITERATURA

1. Akcioni plan zaštite životne sredine BiH – NEAP iz 2003. godine (National Environmental Action Plan), www.neapbih.ba;
2. Okvir razvojne pomoći za BiH u periodu 2010. – 2014. godina – UNDAF, mart 2009. godine, (United National Development Assistance Framework), www.undg.org;
3. Okvirni akcioni plan za prilagođavanje klimatskim promjenama za Jugoistočnu Evropu, novembar 2008. godine (South East European Climate Change Action Plan for Adaptation), www.rcc.int;
4. Studija za procjenu uticaja klimatskih promjena na poljoprivredu i razvoj strategije adaptacije u BiH, 2007. godina, www.rec.org.ba;
5. Declaration of the UNECE Ministerial Conference “Environment for Europe”, Belgrade, 2007. www.unece.org;
6. Borba protiv klimatskih promjena, UNDP BiH, 2008. godina;
7. Kjoto protokol Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama, www.unfccc.org;
8. Srednjoročna razvojna strategija BiH u periodu 2004. – 2007. godine, PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper);
9. Prvi nacionalni izvještaj Bosne i Hercegovine u skladu sa Okvirnom konvencijom Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama, Banja Luka, oktobar 2009. godine.

Summary

Climate changes are becoming increasingly frequent and intensive, therefore measures of complex adaptation at global, national and local level represent the right response to those occurrences.

The activities adopted within the Kyoto Protocol, and in particular the subsequent decisions of the Marrakesh Conference of Countries Signatories to the UN Framework Convention on Climate Changes, provide for assistance to countries signatories to the Convention that do not make part of the Annex I, i.e. developing countries which include also Bosnia and Herzegovina, and provide for a possibility to use the Adaptation Fund.